

Magtanvendelse – kort fortalt

Denne instruks beskriver kort reglerne om magtanvendelse og beskriver processen i forhold til hvad der skal gøres af udførende og myndighed i forbindelse med at der er anvendt magt.

På Bølgen ligger der en mere detaljeret udgave.

Oversigt

Serviceoven opremser otte former for magtanvendelser, der lovligt må anvendes over for voksne. Nogle kræver forudgående tilladelse, imens andre kan benyttes akut uden forudgående tilladelse.

- 1) Afværgehjælp § 124c
- 2) Fastholdelse m.v. § 124d og § 136d
- 3) Særlige døråbnere § 125
- 4) Stofseler § 128
- 5) Tryghedsskabende velfærdsteknologi § 128b
- 6) Låsning og sikring af yderdøre og vinduer § 128c
- 7) Fastholdelse i hygiejnesituationer § 136 a
- 8) Flytning uden samtykke §§ 129, 129a og 136f

Derudover er der i Serviceoven mulighed for nogle konkrete indgreb, der **ikke** er magtanvendelse:

- 1) Husorden § 123
- 2) Fysisk guidning § 124 b
- 3) Visse former for tryghedsskabende velfærdsteknologi til borgere med demens eller lignende § 136 e.

Alle andre former for anvendelse af magt er ulovlige, men kan være straffrie, hvis de falder ind under nødværge eller nødret (straffelovens §§ 13 og 14).

Grundlæggende betingelser for magtanvendelse

Magtanvendelse er kun lovligt, hvis følgende grundlæggende betingelser er opfyldt:

- Indgrebene ikke træder i stedet for personlig omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand og formålet ikke kan opnås uden anvendelsen af magt
- Personen har en dokumenteret betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne og han/hun er visiteret til hjælp (§§ 83-87 eller §§ 101-104)
- Indgrebene foretages alene for at sikre personens omsorg, værdighed og tryghed eller tilgodeser hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet eller hensynet til andre
- Magtanvendelsen skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået (proportional).
- Magtanvendelse skal udøves så skånsomt og kortvarigt som muligt.

Nødværge og Nødret

Det er udover de tilfælde, der er nævnt i servicelovens kapitler 24, 24a og 24b, lovligt at anvende nødværge eller nødret.

Nødværge

Nødværge er en handling, der er nødvendig for at modstå eller afværge et uretmæssigt angreb. Det er straffelovens § 13, der giver mulighed for, at fysisk magt, som ellers ville være ulovlig, forbliver straffri, hvis handlingen er foretaget i nødværge.

Det vil fx være straffrit at afværge et knytnæveslag med fx armen eller en genstand. Det kan også være, hvis man med et kosteskafte slår en kniv ud af hånden på en borger, der er ved at angribe med kniven.

Nødret

Nødret er et udslag af princippet om, at nød bryder alle love. I praksis vil nødret kun være aktuel, når afværge ikke finder anvendelse. Her fastsætter straffelovens § 14, at ulovlige handlinger, der er foretaget af nød, er straffrie, hvis handlingen var nødvendig til afværgelse af truende skade på person, bygninger eller ting, og lovovertredelsen (magtanvendelsen) måtte anses for at være af forholdsvis underordnet betydning.

Til eksempel vil det være straffrit at bruge magt for at flytte en borger fra afdeling A til afdeling B, hvis der er udbrudt brand i Afdeling A.

Hvem tager beslutning om magtanvendelse

Nogle indgreb forudsætter en afgørelse fra kommunen (myndighed) eller Familieretshuset (flytning uden samtykke).

Andre indgreb kan udføres akut af det udførende personale.

Beslutning om magtanvendelse tages af leder og medarbejdere:

- § 124 c Afværgehjælp
- § 124 d Fastholdelse m.v.

- § 136 a Kortvarig fastholdelse i hygiejnesituationer uden forudgående afgørelse
- § 136 c Fastholdelse i hygiejnesituationer
- § 136 d Fastholdelse m.v. ved meget grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd.

Afgørelse om magtanvendelse træffes af myndighed

- § 125 Særlige døråbnere
- § 128 Stofseler
- § 128 b Tryghedsskabende velfærdsteknologi på baggrund af en afgørelse
- § 128 c Låsning og sikring af yderdøre og vinduer
- §§ 129 og 129 a Flytning uden samtykke
- § 136 a Kortvarig fastholdelse i personlige hygiejne-situationer
- § 136 f Optagelse i særlige botilbud uden samtykke.

Følgende indgreb er ikke magtanvendelse:

- § 123 Husorden
- § 124 b Fysisk guidning
- § 136 e Tryghedsskabende velfærdsteknologi (fx demente)

Proces - når beslutning om magtanvendelse tages af personalet på et bosted/plejehjem

Når beslutningen om magtanvendelse tages af det udførende personale, skal indgrebet registreres og indberettes på socialstyrelsens skema (ligger i Nexus) hurtigst muligt og senest 3 dage efter magtanvendelsen.

Vejledning til skemaer Socialstyrelsens vejledning til skemaerne kan ses her: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/magtanvendelse/Skemaer%20til%20indberetning>

Personalelederen skal sende indberetningen til socialstyrelsen, borgerens handlekommune, og den kommune, der fører det driftsorienterede tilsyn (hvis relevant). Der skal desuden sendes orientering til kommunal eller regional driftsherre (hvis relevant).

Personaleleder skal desuden sørge for at orientere borgerens pårørende, fremtidsfuldmægtige, værge eller anden repræsentant om de indgreb, der er foretaget over for borger.

Hvis det er en Gribskov borger, så skal indberetningen sendes til:

CSI (bosteder): socialeindsatser@gribskov.dk

CSO (plejehjem): sundhedogomsorg@gribskov.dk

Skriv "Magtanvendelse" i mailens emnefelt.

Indberetningen vil herfra blive sendt til den relevante faglige koordinator (CSO) eller rådgiver (CSI) og juristen.

Der tages stilling til om den akutte anvendelse af magt giver anledning til at der skal ændres noget med handleplanen for borgeren (se afsnittet om udarbejdelse af § 141 handleplan) og der sendes orienteringsbrev til bostedet om dette.

Proces - når beslutning om magtanvendelse skal træffes af myndighedsteamet

Der skal i visse situationer søges om at anvende magt.

For borgere tilknyttet CSI sender lederen af tilbuddet ansøgningen til socialeindsatser@gribskov.dk

For borgere tilknyttet CSO sender lederen af plejehjemmet ansøgningen til sundhedogsomsorg@gribskov.dk

Skriv "Magtanvendelse" i emnefeltet.

Det relevante myndighedsteam sikrer, at alle betingelser er opfyldt, herunder at der er den nødvendige dokumentation for den varigt nedsatte funktionsevne. Der indhentes evt. supplerende oplysninger.

Det relevante myndighedsteam træffer afgørelse om magtanvendelsen efter at have drøftet og fået godkendt afgørelsen af juristen.

Afgørelse om tilladelse til brug af magt skal sendes til det tilbud, der har ansøgt om magtanvendelsen og den pågældende borger, partsrepræsentant eller personlig værge.

Myndighedsteamet journaliserer afgørelsen på borgers sag.

Magtanvendelsen udføres og registreres løbende af udførende personalet. Registreringen skal foretages straks og senest tre dage efter, at indgrebet har fundet sted.

Personalelederen sender indberetningen til myndighedsteamet i Gribskov Kommune (eller anden relevant handlekommune) månedligt.

Myndighedsteamet tager stilling til om der skal ske ændringer i § 141-handleplan, jf. § 135a. Handleplanen beskriver de tiltag, der skal iværksættes for at nedbringe og forebygge magtanvendelsen fremadrettet.

Udarbejdelse af § 141 handleplan, jf. § 135a

Kommunen har pligt til at udarbejde en handleplan for alle personer, overfor hvem der er truffet beslutning om magtanvendelse.

Handleplanen har til formål at beskrive overvejelser og pædagogiske metoder, som skal tages i brug for at forebygge magtanvendelse. Handleplanen skal også medvirke til at koordinere indsatsen i forhold til tilbud og aktiviteter med hensyn til bolig, beskæftigelse, fritid og undervisning. Udarbejdelse af handleplanen skal altid ske ud fra den enkelte borgers forudsætninger, og så vidt muligt i samarbejde med denne. Borgeren bør inddrages i en aktiv proces.

Udarbejdelse af handleplaner har også betydning for personalets retssikkerhed. Handleplanen sikrer, at tilrettelæggelsen og udførelsen af hjælpen til borgeren ikke overlades til den enkelte medarbejder, men er genstand for en fælles dialog. En

dialog, hvor handlinger og metoder i hjælpen til borgere med særlige behov fortsat bliver drøftet på baggrund af etiske overvejelser.

Handleplanen skal som minimum beskrive:

- formålet med indsatsen
- hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå formålet
- den forventede varighed af indsatsen

Særligt om advokatbistand

Borgeren har krav på advokatbistand i sager om fastholdelse m.v. efter §§ 124 d, 129, stk. 1, 129 a og 136 d. Tilbud om advokat gives samtidig med vejledning til borger om muligheden for at klage til kommunen samt muligheden for domstolsprøvelse (ved frihedsberøvelse)

Personalelederen sikrer vejledning om adgang til advokatbistand, når der er sket fastholdelse, tilbageholdelse eller, når personalet har ført en person tilbage til egen bolig eller til et andet opholdsrum jf. servicelovens § 124 d og 136 d.

Kommunen har pligt til at benytte de advokater, der er udpeget af Familieretshuset. Dog kan den, der iværksættes foranstaltninger over for, vælge sin egen advokat, men kommunen skal i så fald påse, at en advokat, som er privat antaget, ikke bliver inhabil på grund af forholdet mellem klienten og klientens ægtefælle, pårørende m.fl. Se bekendtgørelsen om magtanvendelse for flere detaljer.

Udgiften til advokat i form af salær og transport afholdes af myndighed.

Årsberetning

Kommunalbestyrelsen (i handlekommunen) er forpligtet til at følge udviklingen i anvendelsen af magt og andre indgreb i den personlige frihed. Årsberetningen laves på baggrund af de konkrete indberetninger.